

Naar een inclusieve ggz: zorg die beter past bij onze diverse samenleving

De geestelijke gezondheidszorg (ggz) in Nederland is niet inclusief genoeg. Mensen die behoren tot een minderheids-groep, zoals mensen met een migratieachtergrond of een laag inkomen, laaggeletterden en seksuele minderheden, hebben vaak meer ernstige psychische problemen dan mensen die behoren tot de meerderheid. Toch maken zij minder gebruik van de ggz en ontvangen ze vaak niet de juiste zorg. Dit leidt tot aanhoudende of verergerende psychische klachten en vergroot gezondheidsverschillen. Voor een eerlijke, effectieve en inclusieve ggz is het belangrijk om rekening te houden met verschillende achtergronden, culturen en de context waarin klachten zich voordoen, zowel in onderzoek, onderwijs, de behandelpraktijk als beleid.

In dit pleidooi voor een inclusieve geestelijke gezondheidszorg bespreken we de huidige knelpunten en de gevolgen daarvan. Als Netwerk Inclusieve GGZ presenteren we een aanpak voor deze problemen en kondigen we de oprichting aan van het Kenniscentrum Inclusieve GGZ (KIG).

Diversiteit en inclusiviteit

Diversiteit gaat over de verschillen tussen mensen, zoals afkomst, cultuur, taal en sociaaleconomische positie. Inclusie betekent dat we deze diversiteit omarmen en ervoor zorgen dat iedereen gelijke toegang krijgt tot zorg. In een inclusieve ggz houden we bijvoorbeeld rekening met taal en cultuurverschillen, begrijpen we welke zorg werkt voor wie, wegen we factoren zoals stress door armoede mee en passen we behandelingen aan waar nodig.

Zorg sluit niet goed aan

Mensen die tot minderheidsgroepen behoren, kampen vaker met psychische problemen door ongelijkheid, discriminatie en uitsluiting. De zorg sluit vaak niet goed aan bij hun situatie. Dit komt door:

- **Belemmeringen bij de toegang tot zorg:** Taalbarrières, hoge kosten en een gebrek aan bekendheid en vertrouwen maken het voor minderheden moeilijk om hulp te zoeken.

- **Onvoldoende passende zorg:** De meeste diagnostische tests en behandelingen zijn ontwikkeld voor westerse, vaak hoogopgeleide mensen. Deze werken niet automatisch ook goed voor mensen met een andere achtergrond.
- **Gebrek aan kennis onder zorgverleners:** Zorgverleners leren tijdens hun opleiding niet genoeg over de specifieke zorgbehoeften van minderheidsgroepen. Ze weten soms niet goed hoe ze deze mensen kunnen helpen.

Gevolgen van een niet-inclusieve ggz

Het gebrek aan inclusie in de ggz heeft ingrijpende gevolgen op 4 niveaus:

Patiënten

Mensen krijgen niet op tijd passende zorg, waardoor hun klachten aanhouden of verergeren. Dit beïnvloedt niet alleen hun eigen leven, maar treft ook hun families. Zo lopen kinderen van ouders met onbehandelde psychische problemen zelf een hoger risico op het ontwikkelen van problemen in de toekomst.

Zorgverleners

Zorgverleners zijn vaak niet goed voorbereid op het bieden van passende hulp aan diverse patiënten, wat leidt tot frustratie, onzekerheid en minder werkplezier. Dit kan de effectiviteit van behandelingen en het vertrouwen tussen patiënt en zorgverlener negatief beïnvloeden.

Zorginstellingen

Zorginstellingen kampen met hoge kosten en lange wachtlijsten. De uitval van patiënten, lange behandeltrajecten door onvoldoende passende of te late zorg en het niet komen opdagen voor afspraken, brengen extra kosten en langere wachtlijsten met zich mee. Dit vergroot de druk op instellingen en maakt het moeilijker om betaalbare, toegankelijke en efficiënte zorg te bieden.

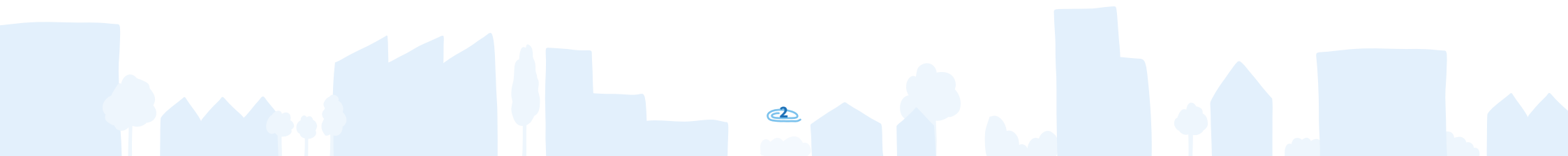
De samenleving

Onbehandelde of slecht behandelde psychische problemen kunnen leiden tot bredere sociale problemen, zoals een afname van arbeidsproductiviteit en in sommige gevallen zelfs criminaliteit. Dit zet de veiligheid en het welzijn van de samenleving onder druk.

Wat is er al geprobeerd?

In de afgelopen jaren zijn er verschillende pogingen gedaan om de ggz inclusiever te maken. Zo zijn er instellingen opgericht die zorg bieden aan specifieke groepen, zoals mensen met een migratieachtergrond of seksuele minderheden. Daarnaast is in de DSM-5 het Cultural Formulation Interview (CFI) opgenomen, dat zorgverleners helpt om culturele en contextuele factoren mee te nemen in diagnoses.

Ook zijn er speciale behandelingen ontwikkeld voor specifieke doelgroepen, zoals narratieve exposuretherapie voor vluchtelingen. Verder is geprobeerd meer aandacht te geven aan diversiteit in het beleid van ggz-instellingen en is er enig onderzoek gedaan naar de zorgbehoeften van minderheden. Ondanks deze inspanningen zijn de veranderingen klein en incidenteel gebleven en hadden ze onvoldoende blijvende invloed op de reguliere ggz.

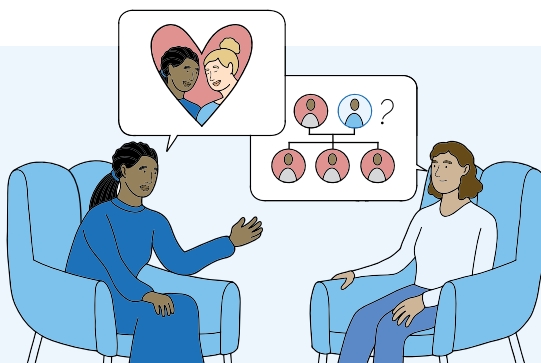

Samenvatting position paper

Het Kenniscentrum Inclusieve GGZ (KIG)

Om tot structurele en blijvende veranderingen te komen richten wij vanuit het Netwerk Inclusieve GGZ het kenniscentrum Inclusieve GGZ (KIG) op. Dit kennisplatform speelt een sleutelrol in het creëren van een inclusieve ggz, met als pijlers: onderzoek, onderwijs en praktijk.

Wat is er nodig?

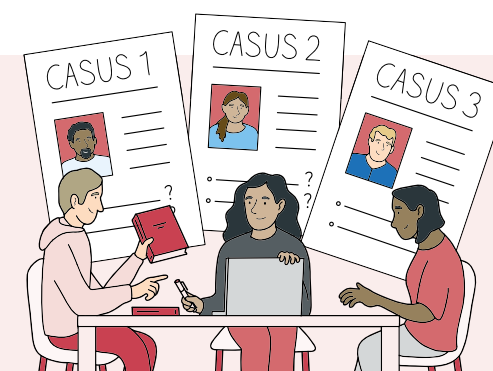
Praktijk

Diagnostiek, behandeling en beleid worden effectiever wanneer er meer aandacht is voor context en taal- en cultuurverschillen. Het is essentieel om diagnostische tests en behandelingen kritisch te beoordelen op hun bruikbaarheid en indien nodig aan te passen. Daarnaast is het van belang dat organisaties inclusie in hun beleid verankeren. Het KIG ondersteunt hierbij door een platform te bieden voor consultatie, het ontwikkelen van praktijkrichtlijnen en het delen van kennis over de implementatie van inclusieve zorg.

Wetenschappelijk onderzoek

Er is meer onderzoek nodig om te begrijpen welke zorg het beste werkt voor wie. Daarvoor is het belangrijk dat minderheidsgroepen niet langer worden uitgesloten van onderzoek en dat er gericht wordt gekeken naar de invloed van achtergrond, cultuur en context op diagnostiek en behandeling. Het KIG speelt hierin een centrale rol door onderzoek te coördineren.

Onderwijs en opleiding

Een belangrijk speerpunt van het KIG is dat in alle basisopleidingen in de GGZ structurele aandacht komt voor diversiteitssensitieve zorg. Het KIG ontwikkelt hiervoor nieuwe modules in opleidingen en biedt bijscholing aan voor professionals in de ggz.

Meer weten?

Voor meer informatie verwijzen we naar de volledige versie van dit position paper. Ook is er een visuele samenvatting met daarin de belangrijkste punten beschikbaar.

Zie ook: ggznetwerken.nl/inclusieve-ggz